

CUMHURİYET DÖNEMİ HÜKÜMET PROGRAMLARI VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

REPUBLICAN PERIOD GOVERNMENT PROGRAMS AND TEACHING PROFESSION

Ahmet ÇOBAN¹

Öz

Hükümetler, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında birinci derecede sorumludurlar. Toplumların öncelikli ihtiyacı, eğitimle ilgili konularda kendini göstermektedir. Bu konular içerisinde, eğitimin niteliğinden birinci derecede sorumlu olan öğretmenlerle ilgili olanlardır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili konuların, hükümet programlarında yer alma durumu büyük önem arz etmektedir. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar kurulan hükümetlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili politikaları, hazırladıkları programlarda yer almaktadır.

Araştırmanın amacı, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar kurulan hükümetlerin programlarında yer alan öğretmenlik mesleği ile ilgili konuların neler olduğunu ortaya koymak ve hükümetlerin nicelik ve nitelik boyutları açısından değerlendirmektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla, hükümetler ve programları ile ilgili belgeler incelenmiştir. Elde edilen veriler, analiz edilip değerlendirildikten sonra yorumlar yapılmış, ulaşılan sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Hükümetlerin bir kısmının programının olmaması dikkat çekmekle beraber, programları olan hükümetlerin hepsinin öğretmenlik mesleği ile ilgili konulara yer vermiş olmaları önem arz etmektedir. Bu konuların, hükümetlerin nicelik ve nitelik boyutlarında farklılıklar göstermiş olması, öğretmenlik mesleği ile ilgili yaklaşımlarda siyasetin etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Olması gereken durum ise öğretmenlik mesleğinin siyasetin dışında tutulması ve sürdürülebilir yaklaşımların izlenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Program, Hükümet Programları, Öğretmenlik, Öğretmenlik Mesleği.

Abstract

Governments are primarily responsible for meeting social needs. The main needs of the communities are manifested in educational issues. Among these are the ones related to teachers who are especially responsible for the quality of the education. It is very important that the issues related to the teaching profession are included in the government programs. Since the declaration of Republic in Turkey, governments’ policies about teaching profession are manifested in their programs.

The aim of this study is to reveal what issues regarding teaching profession are addressed in government programs and to evaluate them in terms of the quantities and qualities of the governments beginning from the declaration of Republic until today. For this purpose documents related to governments and their programs are examined; the data are collected through document analysis. Upon analyzing and evaluating the obtained data, comments and implications are made based on the results.

Although it is remarkable that some governments did not have any program, it is important that all governments with a program addressed to the issues regarding to the teaching profession. The varying differences in terms of quantity and quality among the governments revealed that politics is an effective factor for the approaches towards teaching profession. What needs to be done is to keep the teaching profession out of politics and to follow sustainable policies.

Keywords: Republican Period, Program, Government Programs, Teaching, Teaching Profession.

¹ Doç.Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, ahcoban@gmail.com

GİRİŞ

Ülkelerin yönetiminden sorumlu olan hükümetlerin öncelikli görevi, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasıdır. Bu ihtiyaçları karşılamak üzere, nelerin, ne zaman, nerede, nasıl ve kimler tarafından yerine getirileceği, toplumun temsilcisi olan mecliste, çıkarılacak yasalarla ve bu yasaların yürütülmesiyle ilgili olan yönetmelikler ve benzeri yollarla belirlenmektedir. Ülkedeki siyasi partiler, seçim öncesi toplumun ihtiyaçlarına yönelik çeşitli vaatlerde bulunmakta, seçimi kazanıp hükümet kurduklarında ise bu vaatlerini hükümet programına dönüştürmekte ve meclisin onayına sunmaktadırlar.

Kamu politikalarının oluşturulmasında önemli araçlardan birisi olan hükümet programları, iş başına gelmiş hükümetlerin toplumsal sorunlar karşısında nasıl bir yol izleyeceklerini ortaya koydukları politik taahhütnamelerdir. Bir başka ifadeyle bu programlar, hükümetler tarafından oluşturulmuş politika gündemleridir. Bu bağlamda hükümetler, kendilerince öncelikli gördükleri ülke meselelerini ve uygulayacakları politikaları bu programlarda ilan ederler ve yasalastırılabilen politika kararları kamu politikası olarak uygulanır (Aktel ve Erten, 2017: 169). Aslında, Hükümet programları, siyasal, yönetsel, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda hükümetlerin izleyecekleri yol haritasını özetleyen belgelerdir (Lamba, 2015: 130). Bu politikalar, hükümetlerin toplumsal konulara ilişkin bakış açılarının önemli bir göstergesi durumundadır.

Hükümet programları hazırlanırken, hükümet kuran partinin siyasi düşünceleri etkili olmaktadır. Türkiye’de siyasi düşünce farklılıkları, genel olarak “sağ” ve “sol” kavramlarıyla ifade edilmektedir. “Günümüzde Türkiye siyasetinde sağ-sol sınıflandırmasında temel referanslar olarak kabul edilen CHP ve DP’nin de dayandıkları bu ayırım, Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminden devralınmıştır. Bu gelenek, merkezîyetçi, milliyetçi, otoriter, devletçi ve laik merkez İttihat ve Terakki ile bu cemiyete karşı dinsel gelenekçiler ve liberallerin işbirliği sonucunda kurulan, çevreyi temsil eden muhalif Hürriyet ve İtilaf Fırkasının karşıtlığına dayandırılmakta ve bu da siyasal partiler sınıflandırmasına kaynak olarak sunulmaktadır (Özbudun, 1975: 32). Çok partili hayata geçiş ile birlikte kendi içinde tutarlı ve organize olmuş siyasal elit CHP etrafında toplanırken, heterojen ve dağınık gruplardan oluşan çevre, DP etrafında bütünleşmiştir” (Akgün, 1999: 63, akt. Kiriş ve Gül, 2007: 96). Özbudun’a (2005) göre ise, Türk siyasî partileri tarihesine bakıldığında, 3 ana siyasal eksenin olduğu görülmektedir. Bunlar Siyasal İslami partiler, merkez sağ partiler ve merkez sol partiler olarak tasnif edilmişlerdir. Siyasal İslami partilere bakıldığında, ilk deneyimin Milli Nizam Partisi (MNP) ile 1970 yılında başladığı ve sonrasında 1972 yılında Milli Selamet Partisi (MSP), 1983 yılında Refah Partisi ile devam ettiği, yaşamın ve siyasal hayatın merkezine meşruiyet kaynağı olarak İslam’ın referans gösterildiği bir siyasi geleneğin olduğu görülmektedir. 2000’li yıllara gelindiğinde söz konusu geleneğin toplumda kök salması ve önceki yıllarda yaşadığı iktidar tecrübesi ile yaşanan çalkantıların bu çizgiyi yeni bir yaklaşımla örgütlenmeye ittiği ve bu gelenekten 2001 yılında sağ siyasete de yabancı olmayan bir argümanla Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AK Parti) doğduğu bilinmektedir. Merkez sağ partilere bakıldığında en önemli deneyimin 1946 yılında kurulan Demokrat Parti (DP) olduğu ve sonrasında sırasıyla 1961 yılında Adalet Partisi (AP), 1983 yılında Doğru Yol Partisi (DYP) ve Anavatan Partisi (ANAP) ile merkez sağ siyasetin temsil edildiği, bu süreç içerisinde söz konusu partilerin muhafazakâr, milliyetçi ve liberal bir söyleme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yine sağ çizgi içerisinde Milliyetçi/Turancı yönüyle yer alan ancak diğer sağ partilerle karşılaştırıldığında liberal değil, devletçi yönüyle ön plana çıkan ve 1969 yılında kurulan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), yine sağ siyaset içerisinde sayılabilecek partilerdendir. Merkez sol partiler açısından bakıldığında söz konusu çizginin önemli ölçüde 1923 yılında kurulan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından temsil edildiği, CHP’nin genellikle sol

liberal bir çizgi izlediği görülmektedir (Usta, 2015: 55-56). Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar hükümet kuran partiler ve siyasi düşüncelerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Hükümet Kuran Partilerin Siyasi Düşüncelerine İlişkin Bilgiler

Partiler ve Siyasi Düşünceleri			
Sol		Sağ	
CHF	Cumhuriyet Halk Fırkası	DP	Demokrat Parti
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	AP	Adalet Partisi
DSP	Demokratik Sol Parti	ANAP	Anavatan Partisi
		DYP	Doğru Yol Partisi
		RP	Refah Partisi
		AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi

Sol ve sağ partilerin kurdukları hükümetlerde yer alan koalisyon partilerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.Sol ve Sağ Partilerin Kurdukları Hükümetlerde Yer Alan Koalisyon Partilerine İlişkin Bilgiler

Sol ve Sağ Partiler		Koalisyon Partileri	
Sol	CHP	B	Bağımsızlar
		MSP	Milli Selamet Partisi
		CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi
		DP	Demokrat Parti
		AP	Adalet Partisi
		YTP	Yeni Türkiye Partisi
		CKP	Cumhuriyetçi Köylü Partisi
		MP	Millet Partisi
DSP	MHP	Milliyetçi Hareket Partisi	
	ANAP	Anavatan Partisi	
Sağ	AP	CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
		YTP	Yeni Türkiye Partisi
		CKP	Cumhuriyetçi Köylü Partisi
		MP	Millet Partisi
		MSP	Milli Selamet Partisi
		MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
		CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi
		B	Bağımsızlar
	ANAP	MGP	Milli Güven Partisi
		DYP	Doğru Yol Partisi
		DSP	Demokratik Sol Parti
	DYP	DTP	Demokrat Türkiye Partisi
		SDHP	Sosyal Demokrat Halkçı Parti
RP	CHP	Cumhuriyet Halk Partisi	
	DYP	Doğru Yol Partisi	

Sol ve sağ partilerin kurdukları hükümetlerin dışında kuruların hükümetler de mevcuttur. Bu hükümetlerle ilgili bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Diğer Hükümetlere İlişkin Bilgiler

Diğer Hükümetler	
Geçici Dönemde Kurulan	Askeri Dönemde Kurulan
Irmak Hükümeti	I.GürselHükümeti
	II.GürselHükümeti
	Ulus Hükümeti

Toplumun tüm bireylerinin doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olduğu ve en çok ihtiyaç duyduğu alanların başında gelen eğitim alanı ve ilgili konular seçimlerden önce siyasi partilerin programlarında yer alırken, seçimlerden sonra hükümet kurmaya hak kazanan parti tarafından hazırlanan hükümet programında yerini almaktadır. Eğitim alanında hem istihdam hem de üretim boyutunda en büyük etkiye sahip olan öğretmenlik mesleği, seçimlerden önce partilerin programlarında seçimlerden sonra ise hükümet programında yer almaktadır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili konuların hem siyasi partilerin hem de hükümet programında gereken ağırlıkta yer alması, toplumun talebine ve siyasi partilerin duyarlılığına bağlı bulunmaktadır.

Öğretmenlik mesleğinin, insanlık tarihinde bir öğrenenin olduğu durumda bir öğretmenin de olması gerektiği günden beri var olduğunu ve var olmaya devam edeceğini söylemek mümkündür. Çünkü eğitim ihtiyacının olduğu her durumda, öğretmene veya onun görevini üstlenecek kişiye ihtiyaç vardır. “Öğretmenlik, dünyanın her yerinde, milletlerin geleceğini inşa eden belki de en önemli ve en onurlu bir mesleğin adıdır” (Akbaşlı, 2009: 278). “Öğretmenin rolü, yalnız bir ders ile ilgili bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılması ile sınırlı değildir. Meslek becerileri ile donanmış, çağdaş, entelektüel, genel kültür düzeyi yüksek, öğrenmeyi öğrenci için kolaylaştıran insan olarak öğretmen, demokratik bir toplumun oluşturulmasında bir rol model olarak, öğrencileri ve çevresi ile etkileşim içindedir” (Yılmaz, 2010: 368; Türer, 2006: 391). Ayrıca, “öğretmenlik, meslekler içerisinde en stratejik olanıdır. Çünkü askeri, politikacıyı, hâkimi, doktoru, sanatçıyı, kısaca tüm iş ve mesleklerde çalışanları yetiştirenler öğretmenlerdir. Öğretmenler, insana şekil vermek, onu biçimlendirmek gibi çok güç, fakat onurlu bir işi başarma sorumluluğunu yüklenmişlerdir (Yılman, 2006: 29). Statü ve saygınlığı, ülke ve kültürle göre değişmekle birlikte öğretmenlik, doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle (Şişman, 2006: 211), toplumlar ve bireyler için her zaman, her yerde ve her durumda öğretmene ihtiyaç duyulmuş ve öğretmenlik mesleği vazgeçilmez ve kutsal kabul edilmiştir.

İnsanlık tarihinde olduğu gibi, Türk tarihinde de öğretmenlik mesleği çok eski bir uğraşı alanı olarak süregelmiştir. Karahanlılar döneminden itibaren örgün eğitim kurumlarının gelişmesiyle birlikte öğretmenliğin belirli bir disiplin içerisinde yapılan bir meslek niteliği kazanması yolunda ilk önemli adımlar atılmıştır (Şişman, 2009: 245). Türklerde, Karahanlılar dönemiyle başlayan öğretmenlik mesleğinin önemi, Selçuklular ve Osmanlılarla devam etmiş, Cumhuriyetin ilanından önce, yeni devletin temellerini oluşturmadaki sorumlulukları nedeniyle zirveye ulaşmıştır. Mustafa Kemal’in, “15-21 Temmuz 1921 tarihli Eğitim Kongresi’nde, öğretmenlerin milletleri yetiştirmek gibi kutsal bir görevi üstlendiğini ve bu uğurda güç koşullar altında yılmadan çalışacaklarına inandığını belirterek, onları beklenen kurtuluşun öncülerini olarak gördüğünü vurgulamış” (Okçabol, 2005: 44) olması, Cumhuriyet döneminde öğretmene yüklenen sorumluluğun önemini göstermektedir.

Düşünen, eleştiren, sorgulayan ve öğrenmeyi öğrenen bireyler yetiştirebilmek için Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitimin her alanında olduğu gibi öğretmenliğe de büyük bir önem verilmiştir (Ocak, 2009: 35). Cumhuriyet yönetimi, ilk yıllarında öğretmenliği bir meslek haline getirmek için yasal çaba harcamıştır. Örneğin, 13 Mart 1924 tarihli Orta

Tedrisat Muallimleri Kanununun 1.maddesine göre, “muallimlik, devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir”. 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına dair kanuna göre de (Madde 12) “maarif hizmetlerinde aslanan muallimliklerdir”. Bu hükümlerin iki anlamı vardır: 1.Öğretmenlik, devletin bir kamu görevi olan öğretim ve eğitimi üstlenen bir meslektir, 2.Öğretmenliğin, öğretim ve eğitim hizmetleri arasında, önceliği ve üstünlüğü vardır (Akyüz, 2010: 380). Bu durum, Öğretmenliğin bir meslek olarak tanımlanmasının ta Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından beri önem arz ettiğini göstermiş; meslekle ilgi çalışmalar devam etmiş ve kurulan hükümetlerin programlarındaki yerini almıştır.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili konular açısından Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar kurulan tüm hükümetlerin programlarının incelenmiş olması, araştırmayı önemli kılmaktadır. Araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara dayalı önerileri, başta öğretmen yetiştirme alanına olmak üzere, araştırmacılara, öğretmenlik mesleği ile ilgili eğitim politikaları ve uygulamalarından sorumlu olan kurum ve kuruluşlara katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Araştırmanın amacı, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar kurulan hükümetlerin programlarında yer alan öğretmenlik mesleği ile ilgili konuların neler olduğunu ortaya koymak, hükümetleri nicelik (kaç kez ve ne kadar süreyle iktidar oldukları) ve nitelik (sol veya sağ düşünceye sahip olma) boyutları açısından değerlendirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

1.Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar kurulan hükümetlerin,

a Sayısı,

b.Süresi,

c.Programı olma durumu

d.Tek partili veya koalisyon durumu,

e.Sol veya sağ düşünceye sahip olma durumu nasıldır?

2.Öğretmenlik Mesleği ile ilgili konuların farklılığı hükümetlerin,

a.Tek partili veya koalisyon olma,

b.Sol ve sağ düşünceye sahip olma durumlarına göre değişmekte midir?

Araştırmanın verilerini, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar kurulan hükümetler ile ilgili bilgiler ve programları oluşturmaktadır.

Araştırma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman incelemesi sürecinde, öncelikle hükümetlerle ilgili genel bilgilere ve programlarına ulaşılmıştır. Orijinalliğinin kontrolü yapıldıktan sonra, anlaşılması sağlanmış; hükümetler ve programlarında yer alan öğretmenlik mesleği ile ilgili elde edilen veriler, araştırmanın amacı çerçevesinde analiz edildikten sonra kullanılmıştır.

BULGULAR

Öğretmenlik mesleği ile ilgili konuların yer aldığı programların, hükümetlerin nicelik (kaç kez ve ne kadar süreyle iktidar oldukları) ve nitelik (sol veya sağ düşünceye sahip olma) boyutları açısından değerlendirildiği bu kısımda, bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

Hükümetlerin Programlarının Olma Durumu ve Bağlı Oldukları Partiler

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kurulan hükümetlerin, programlarının olma durumuna ve bağlı oldukları partilere göre dağılımlarına ilişkin bilgiler Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4.Hükümetlerin Programlarının Olma Durumuna ve Bağlı Oldukları Partilere İlişkin Bilgiler

Programı Olan Hükümetler		Programı Olmayan Hükümetler	
Adı	Partisi	Adı	Partisi
Okyar Hükümeti	CHF	I. İnönü Hükümeti	CHF (6)
I. Bayar Hükümeti	CHP (4)	II. İnönü Hükümeti	
I. Saydam Hükümeti		III. İnönü Hükümeti	
Peker Hükümeti		IV. İnönü Hükümeti	
II. Ecevit Hükümeti		V. İnönü Hükümeti	
II. Menderes Hükümeti	DP	VI. İnönü Hükümeti	
I. Demirel Hükümeti	AP (3)	VII. İnönü Hükümeti	
II. Demirel Hükümeti		II. Bayar Hükümeti	
VI. Demirel Hükümeti		II. Saydam Hükümeti	
IV. Ecevit Hükümeti	DSP	I. Saraçoğlu Hükümeti	
Irmak Hükümeti	GH*	II. Saraçoğlu Hükümeti	
Ulus Hükümeti	AH**	I. Saka Hükümeti	
I. Özal Hükümeti	ANAP (3)	II. Saka Hükümeti	
Akbulut Hükümeti		Günaltay Hükümeti	
I. Yılmaz Hükümeti		I. Menderes Hükümeti	DP (4)
Gül Hükümeti	AKP (7)	III. Menderes Hükümeti	
I. Erdoğan Hükümeti		IV. Menderes Hükümeti	
II. Erdoğan Hükümeti		V. Menderes Hükümeti	
III. Erdoğan Hükümeti		I. Gürsel Hükümeti	AH** (2)
II. Davutoğlu Hükümeti		II. Gürsel Hükümeti	
III. Davutoğlu Hükümeti		III. Demirel Hükümeti	AP
Binali Yıldırım Hükümeti		CHP-B	II. Özal Hükümeti
X. İnönü Hükümeti	II. Çiller Hükümeti		DYP
Ürgüplü Hükümeti	AP-YTP-CKP-MP	I. Davutoğlu Seçim Hükümeti	AKP
IV. Demirel Hükümeti	AP-MSP-MHP-CGP	VIII. İnönü Hükümeti	CHP-AP
V. Demirel Hükümeti	AP-MSP-MHP	IX. İnönü Hükümeti	CHP-YTP-CKP-MP
VII. Demirel Hükümeti	DYP-SDHP	II. Erim Hükümeti	AP-CHP-MGP-B
I. Erim Hükümeti	AP-CHP-MGP-B (2)	Talu Hükümeti	AP-CGP-B
Melen Hükümeti		V. Ecevit Hükümeti	DSP-MHP-ANAP
I. Ecevit Hükümeti	CHP-MSP	II. Yılmaz Hükümeti	ANAP-DYP
III. Ecevit Hükümeti	CHP-CGP-DP-B	III. Yılmaz Hükümeti	ANAP-DSP-DTP
		I. Çiller Hükümeti	DYP-SDHP
		III. Çiller Hükümeti	DYP-CHP
		Erbakan Hükümeti	RP-DYP
Toplam: 31	Tek: 22 Koalisyon: 9	Toplam: 34	Tek: 24 Koalisyon: 10

*GH: Geçici Hükümet

**AH: Askeri Hükümet

Cumhuriyetin kuruluşu olan 29 Ekim 1923 tarihinden bugüne kadar, 95 yıllık bir sürede 65 hükümet kurulmuştur. Bu hükümetlerin 46’sını tek partili hükümetler oluştururken, 19’unu ise koalisyon hükümetleri oluşturmaktadır. Tek partili hükümetlerin süresi, toplam 70 yıl 5 ay civarında iken, koalisyon hükümetlerinin toplam süresi ise 23 yıl 7 ay civarında olmuştur.

Tabloda 4’te görüldüğü gibi, hükümetlerden sol düşünceye sahip olanların (CHF, CHP, DSP) sayısı 26 olup; bunların 20’si tek başına, 6’sı ise koalisyon hükümetleri kurarken, sağ düşünceye sahip olanların (DP, AP, ANAP, DYP, RF, AKP) sayısı 35 olup, bunların 22’si

tek başına, 13'i ise koalisyon hükümetleri kurmuştur. Öte yandan, askeri hükümetlerin sayısı 3, geçici hükümetlerin ise sayısı 1'dir.

Programı olan hükümetlerin sayısı 31 iken programı olmayan hükümetlerin sayısı 34'tür. Programı olan hükümetlerin tümünün programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili konu/konular yer almaktadır. Ancak, I.Saydam Hükümeti programında "İlk tahsil, öğretmen ve eğitimlerle verilmeye devam edilecek" gibi çok açık olmayan bir ifade yer almaktadır.

Programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili konu/konuların yer aldığı hükümetlerin 22'si tek başına iktidarlarını sürdürürken, 9'u ise koalisyon hükümeti olarak iktidarlarını sürdürmüşlerdir. Programı olan hükümetlerden sol düşünceye sahip olanların (CHF, CHP, DSP) sayısı 9 olup; bunların 6'sı tek başına, 3'ü ise koalisyon hükümetleri kurarken, sağ düşünceye sahip olanların (DP, AP, ANAP, DYP, AKP) sayısı 20 olup, bunların 14'ü tek başına, 6'sı ise koalisyon hükümetleri kurmuştur. Öte yandan, 1'er tane de geçici ve askeri hükümet mevcuttur.

Hükümetlerin Programlarında Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Yer Alan İfadeler

Hükümetlerin programlarında, öğretmenlik mesleği ile ilgili konular şu şekilde yer almaktadır:

1.Okyar Hükümeti (3.Hükümet: 22.11.1924-03.03.1925)

Halkımızın Maarife karşı gösterdiği büyük alâkayı bihakkın (hakkıyla, gerçekten) tatmin edebilmek üzere muallim noksanının telâfisine çalışmak vazifemizdir (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

2.I.Bayar Hükümeti (9.Hükümet: 01.11.1937-11.11.1938)

İyi bir ilkokul öğretmenini, en yüksek bir okul öğretmeninden mahiyet itibarıyla daha az mühim bir vazife almış saymıyoruz ve kendilerinin hayatıyla refahlarıyla ve bu mühim vazifeyi başarıyla kabiliyetleriyle en yakından alakadar olmakta devam edeceğiz. İyi ve çok eğitimci, öğretmen yetiştirmeye bilhassa kıymet vereceğiz (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

3.I.Saydam Hükümeti (11.Hükümet 25.01.1939-03.04.1939)

İlk tahsili öğretmen ve eğitimlerimizle vermeğe çalışmakta devam edeceğiz (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

4.Peker Hükümeti (15.Hükümet: 07.08.1946-10.09.1947)

Öğretimin her derecesi için ihtiyacı karşılayacak sayıda ve ehliyetinde öğretmen yetiştirme işini dikkatle göz önünde bulunduracağız. Bu maksatla öğretmen okullarımızın teşkilât ve programlarında ihtiyacın bugünkü şekline uygun düzeltmeler yapılacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

5.II.Menderes Hükümeti (20.Hükümet: 09.03.1951-17.05.1954)

İlkokul öğretmenlerinin gerekli hususiyetler göz önünde bulundurulmak şartıyla, aynı menşeden gelmelerine ve umumiyetle öğretmenlerimizin çok iyi vasıfta yetişmelerine ehemmiyet vereceğiz (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

6.X.İnönü Hükümeti (28.Hükümet: 25.12.1963-20.02.1965)

Eğitim davamızın başarısında temel unsur olan fedakâr ve ülkücü öğretmen topluluğunu maddi ve manevi huzur imkânlarına kavuşturmak emelimizdir.

7.Ürgüplü Hükümeti (29.Hükümet: 20.02.1965-27.10.1965)

Milli eğitim hizmetlerinin temel unsuru olan öğretmeni; bu hizmete layık ehliyet, vasıf ve sayıda yetiştirmek için gerekli bütün imkânlar aranacaktır.

8.I.Demirel Hükümeti (30.Hükümet: 27.10.1965-03.11.1969)

Yeter sayıda öğretmen yetiştirilmesi için gereken tedbirler alınacaktır. Öğretmelerin hayat şartları, maddi ve manevi ihtiyaçları yakından takip edilecektir. Öğretmen ihtiyacını karşılayabilmek için yetişmiş elemanların meslekte kalmasını sağlayacak her türlü tedbiri alacağız (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

9.II.Demirel Hükümeti (31.Hükümet: 03.11.1969-06.03.1970)

Öğretmen yetiştiren müesseselerimizin her bakımdan geliştirilmesine, öğretmenlerimizin meslekleri içinde ilerlemelerine ve öğretmenliği cazip hale getirecek tedbirlere, öncelik verilmesine devam edeceğiz (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

10.I.Erim Hükümeti (33.Hükümet: 26.03.1971-11.12.1971)

Öğrenci artışını karşılayacak sayıda ve nitelikte Atatürk ülküsüne bağlı öğretim üyesi ve öğretmen yetiştirilmesi sağlanacak, öğretim üyesi ve öğretmenlik mesleğinin daha çekici kılınması için çözüm bekleyen sorunlar ele alınacaktır. Öğretim üyelerinin ve öğretmenlerin görevlerini huzur ve güven içinde yapabilmelerini sağlamak üzere her türlü tedbir alınacak ve çalışma güvenliğinin sarsılmasına izin verilmeyecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

11.Melen Hükümeti (35.Hükümet: 22.05.1972-15.04.1973)

Bütün öğretim kademelerinde uygulanacak programlar, Atatürk ilkelerine laik ve sosyal devlet esaslarına, hür, demokratik düzene yürekte inanmış milli bir ruh ve heyecan taşıyan vatandaşlar yetiştirilecek şekilde değiştirilecektir. Bu amaca varmak için işe her derecedeki okullara öğretmen yetiştiren kurumlardan başlamak zorunluluğuna inanıyoruz (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

12.I.Ecevit (Koalisyon) Hükümeti (37.Hükümet: CHP-MSP 26.01.1974-17.11.1974)

Çocuklarımıza töre ve geleneklerimizle milli hasletlerimize uygun ahlak kaidelerinin öğretilmesi gayesi ile ilk ve ortaöğretime mecburi ahlak dersleri konulacaktır. Bu dersleri okutacak öğretmenlerin gerekli vasıfları taşımalarına özel bir önem verilecektir. Üniversite ve yüksekokullara girme imkânı bulamayan öğrencilere, özellikle teknik eleman ve fen dalları öğretmeni olarak yetiştirilmelerini sağlamak üzere mevcut öğrenim kuruluşlarının fiziki kapasitelerinden de faydalanılarak eğitim imkânları geliştirilecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

13.Irmak (Geçici) Hükümeti (38.Hükümet: 17.11.1974-31.03.1975)

Ülkemizin her köşesinde, çeşitli güçlüklerle göğüs geren büyük fedakârlıklarla görev yapan öğretmenlerimizin maddi ve manevi sorunlarını çözümlenmeye, meslek içinde yetişmelerini ve ilerlemelerini sağlayacak koşulları yaratmaya özellikle çaba sarf edeceğiz. Mevcut büyük öğretmen açığını kapamak ve yükseköğretim kuruluşlarına yerleştirilmesi mümkün olmayan öğrencilerin öğrenime devamlarını sağlamak amacıyla, mesleki ve teknik

yüksek öğretmen okulları ile eğitim enstitülerinde uygulanmasına başlanan “Mektupla Öğretim” in başarıyla yürütülebilmesi için ciddi bir gayret sarf edilecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

14.IV.Demirel (Koalisyon) Hükümeti (39.Hükümet: AP -MSP -MHP – CGP 31.03.1975-21.06.1977)

Eğitimde metot ve araçtan daha önemli olan öğretmenlik mesleğine gereken önem verilecek; feragatle görev yapan öğretmenlerimizin maddi ve manevi sorunlarının çözümlenmesine, meslek içi eğitimlerini ve ilerlemelerini sağlayacak şartların hazırlanmasına gayret sarf edilecektir. Yurt dışındaki işçilerimizin çocuklarının milli ve dini eğitimlerinin aksamadan ve gereğince yürütülmesi için yeteri kadar öğretmen ve din görevlisi temin edilmesine önem verilecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

15.II.Ecevit Hükümeti (40.Hükümet: 21.06.1977-21.07.1977)

Öğretmenlerin manevi ve maddi huzur içinde çalışabilmeleri güvence altına alınacak, kendilerinin sürekli yenileyebilmeleri kolaylaştırılacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

16.V.Demirel (Koalisyon) Hükümeti (41.Hükümet: AP - MSP – MHP 21.07.1977-05.01.1978)

Her kademedeki öğretim ve eğitim kadrolarında görev yapan öğretmenlerimizin başta mesken, emeklilik, hizmet ve ücret konuları olmak üzere, bütün ihtiyaçlarını ve sıkıntılarını gidermek hedefimiz olacaktır. İslam Enstitüleri “Akademi” haline getirilecek, ilmi araştırma güçleri artırılarak, adet ve öğrenci sayıları çoğaltılacaktır. Akademi mezunlarının, liselerde, felsefe, ahlak, sosyoloji ve psikoloji öğretmeni olarak görev yapmaları sağlanacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

17.III.Ecevit Hükümeti (42.Hükümet: 05.01.1978-12.11.1979)

Öğretmenlerin manevi ve maddi huzur içinde çalışabilmeleri güvence altına alınacak, kendilerini sürekli yenileyebilmeleri kolaylaştırılacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

18.VI.Demirel Hükümeti (43.Hükümet: 12.11.1979-12.09.1980)

Türk öğretmenin, başta mesken olmak üzere, sosyal ihtiyaçları karşılanacak (<https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>).

19.Ulusu (Askeri) Hükümeti (44.Hükümet: 20.09.1980-13.12.1983)

Öğretmenler ve yöneticiler politikadan tümü ile arındırılacak ve derneklerin amaç ve faaliyetleri ne olursa olsun kesinlikle politika dışında tutulmaları için her türlü yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP44.htm>).

20.I.Özal Hükümeti (45.Hükümet: 13.12.1983-21.12.1987)

Eğitim ve öğretimin temel taşı öğretmenlerdir. Bunun için öğretmenlerimizin meselelerine büyük önem veriyoruz (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP45.htm>).

21.Akbulut Hükümeti (47.Hükümet: 09.11.1989-23.06.1991)

Öğretmen, eğitim ve toplumun temel taşıdır. Bu mesleğin cazip hale getirilmesi için özendirici tedbirler alınmasına devam edilecektir. Öğretmenlerin meslek içi eğitime önem

verilerek, devamlı gelişmeleri sağlanacaktır. Çok kanallı eğitim televizyonu, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim ve öğretiminde yardımcı ve hızlandırıcı bir araç olarak kullanılacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP47.htm>).

22.I.Yılmaz Hükümeti (48.Hükümet: 23.06.1991-20.11.1991)

Milli Eğitim sistemimizin en önemli unsuru olan öğretmenlerimiz ile öğretim elemanlarının toplumda layık oldukları statüye kavuşturulmalarının gerektirdiği yönde alınan tedbirler ve sağlanan imkânlar temel alınarak bugünün ihtiyaçlarına uygun seviyeye ulaştırılması sağlanacaktır. Milli birlik ve bütünlüğümüzün harcı olan, yüce duygularla olgunlaşmamızın, yüksek ahlaklı toplum meydana getirmemizin kaynağı olan yüce dinimizin ehil öğretmenlerle öğretilmesi ana amacımızdır (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP48.htm>).

23.VII.Demirel (Koalisyon) Hükümeti (49.Hükümet: DYP - SHP) (21.11.1991-25.06.1993)

Yeni bir eğitim reformu ile birlikte, öğretmenlerin nitelikleri ve yaşam düzeyleri yükseltilecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP49.htm>).

24.IV.Ecevit Hükümeti (56.Hükümet: 11.01.1999-28.05.1999)

On binlerce yurttaşımızın, çocuk, kadın, yaşlı, genç, öğretmen, polis, asker demeden, yaşam haklarının ellerinden alınmasının bir numaralı sorumlusu olan bu azılı caninin adalete hesabını verebilmesi için her türlü yasal veya siyasi yola başvurulacaktır. Güneydoğu ve doğu bölgelerimizdeki öğretmen açığının kapatılması için 55 inci Hükümet döneminde gösterilen çabalar kararlılıkla sürdürülecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP56.htm>).

25.Gül Hükümeti (58.Hükümet: 18.11.2002-14.03.2003)

Öğretmenlik mesleğinin toplumda hak ettiği itibarı yakalayabilmesi için öğretmenlerin niteliklerinin yükseltilmesine paralel olarak çalışma şartları iyileştirilecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP58.htm>).

26.I.Erdoğan Hükümeti (14.03.2003-29.08.2007) (59.Hükümet)

Öğretmenlik mesleğinin toplumda hak ettiği itibarı yakalayabilmesi için, öğretmenlerin niteliklerinin yükseltilmesine paralel olarak, çalışma şartları iyileştirilecektir (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP59.htm>).

27.II.Erdoğan Hükümeti (60.Hükümet: 29.08.2007-06.07.2011) ()

Derslik, altyapı, öğretmen ve donanım gibi zaten büyük oranda çözdüğümüz erişim sorunlarını sıfıra indirmek, eğitim kalitesini artırmak için en öncelikli hedefimizi inşallah gerçekleştireceğiz (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP60.htm>).

28.III.Erdoğan Hükümeti (61.Hükümet: 06.07.2011-01.09.2014)

Önümüzdeki dönemde öğretmenlerimizin toplumsal statü ve saygınlığını daha da pekiştirecek sosyo-ekonomik destekleri artıracacağız. Birçok gelişmiş ülkeye göre daha genç bir yaş ortalamasına sahip öğretmenlerimize ve çocuklarımıza yönelik olarak okullarımızda akıllı derslikler oluşturularak ve diğer tamamlayıcı altyapı ve araçlar geliştirilerek eğitimin kalitesini daha da artıracacağız (<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP61.htm>).

29.I.Davutoğlu Hükümeti (62.Hükümet: 01.09.2014-25.08.2015)

Eğitim alanının her türlü vesayetçi anlayıştan ve yasakçı uygulamadan arındırılmasını hedefleyen bu süreçte, serbest kıyafet uygulamasından, öğretmenlerimiz için başörtüsü yasağının kalkmasına; 28 Şubat döneminde mağdur edilen öğretmenlerimizin mesleklerine geri dönmelerinden, eğitim müfredatındaki antidemokratik ifadelerin ayıklanmasına; farklı dil ve lehçelerde eğitimin önünü açan düzenlemelerden Siyer-i Nebi ve Kur'anı Kerim derslerinin isteğe bağlı olarak müfredata dâhil edilmesine kadar birçok önemli reformun altına imza atılmıştır. Önümüzdeki günlerde atanacak 40.000 öğretmenle birlikte 457.725 öğretmenimiz hükümetlerimiz döneminde milli eğitim ailesine katılmış olacaktır. Aynı şekilde öğretmenlerimizin özlük haklarında da önemli oranda iyileşme yapılmış ve öğretmen maaşları 470,20 TL'den 2.104,62 TL'ye yükseltilerek yüzde 317 oranında bir artış sağlanmıştır. Muhtelif üniversitelerle ortak olarak yürütülen ve sonuçlanan öğretmen strateji belgemiz önümüzdeki günlerde ilan edilecek ve hayata geçirilecektir(<http://strateji.gtb.gov.tr/data>)

30.III.Davutoğlu (Seçim) Hükümeti (64.Hükümet: 25.11.2015-24.05.2016)

Eğitimde bilgi ile bilinç arasındaki etkileşimi temel bir ihtiyaç addediyoruz. Bu yaklaşımla, bilgi tabanlı ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, özgürlükçü, üretken ve rekabetçi bir eğitim sisteminin oluşturulması, bu sisteme uygun öğretmenlerin yetiştirilmesi. Okul türleri ve bölgeler arası başarı farklılıklarını azaltarak eğitimde fırsat eşitliğine bütün boyutlarıyla hayatiyet kazandıracaktır. Bu süreçle uyumlu bir şekilde öğretmen yetiştirme ve eğitim yönetimi alanlarında da önemli dönüşümleri hayata geçireceğiz. Milli Eğitim alanında uygulayacağımız politikaların odağında yer alan Öğretmen Strateji Belgesi'ni hazırlayıp yürürlüğe koyacağız. Öğretmenlerimizin bilgi ve becerilerini güncellemelerini sağlayacak 'Öğretmen Akademisi' sistemini başlatacağız. Eğitim fakültelerini, milli eğitim sistemindeki yeni yapılanmaya göre bölüm, anabilim dalı ve öğretmenlik genel ve alan yeterlilikleri ile ilişkilendirilmiş bir şekilde yeniden yapılandıracağız. Eğitim fakültelerinin müfredatını yenileyeceğiz. Eğitim fakültesi öğrenci veya mezunları için eğitim fakültesi dışındaki fakültelerde çift ana dal veya yan dal yapma imkânı sağlayacağız. Eğitim fakülteleri ile diğer öğretmen adayı yetiştirilen yükseköğretim kurumlarının ve formasyon programlarının öğrenci kontenjanlarını, öğretmen ihtiyaç analiz ve projeksiyonlarını dikkate alarak belirleyeceğiz. Şubat 2016'da 30 bin öğretmenin atamasını yapacağız. Yurtdışı öğretmen sayısını artıracacağız (<http://www.basbakanlik.gov.tr/docs>).

31.Binali Yıldırım Hükümeti (65.Hükümet: 24.05.2016-)

Milli Eğitim alanında uygulayacağımız politikaların odağında yer alan Öğretmen Strateji Belgesi'ni hazırlayıp yürürlüğe koyacağız (https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Global/_Government/pg_GovernmentProgram).

Hükümetlerin programlarında, öğretmenlik mesleği ile ilgili yer alan ifadelerin ilişkili olduğu konular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Hükümetler ve Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Konular

Hükümetler	Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Konular													
	1.Öğretmen eksikliğini giderme-Sayıyı artırma	2.Yaşam koşullarını iyileştirme	3.İyi öğretmen yetiştirme	4.Tek kaynaktan yetiştirme	5.Meslekte kalmalarını sağlama	6.Kurumları iyileştirme	7.Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama	8.Mesleği cazip hale getirme	9.Huzur ve güvenlerini sağlama	10.Politikadan tümüyle arındırılması	11.Sorunlarına önem verme	12.Yasakların kaldırılması	13.Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama	14.Belirsiz
1	√													
2	√	√	√											
3														√
4	√					√								
5			√	√										
6		√												
7			√											
8	√	√			√									
9						√	√	√						
10	√							√	√					
11						√								
12			√			√								
13	√	√				√	√							
14	√	√	√				√							
15							√		√					
16		√				√								
17							√		√					
18		√												
19										√				
20											√			
21			√				√	√						
22		√	√											
23		√	√											
24	√								√					
25		√	√											
26		√	√											
27											√			
28		√	√											
29	√	√										√	√	
30	√		√			√							√	
31													√	
Toplam	10	13	12	1	1	7	6	3	4	1	2	1	3	1
%	15,38	20,00	18,46	1,54	1,54	10,77	9,23	4,62	6,15	1,54	3,08	1,54	4,62	1,54

Tablo 5’te görüldüğü gibi, Programı olan hükümetler 14 farklı konuda 65 kez öğretmenlik mesleği ile ilgili konulara yer vermişlerdir. Bu konulardan %20,00 ile ilk sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme”; %18,46 ile ikinci sırada “İyi öğretmen yetiştirme”; %15,38 ile üçüncü sırada ise “Öğretmen eksikliğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer almaktadır.

Tablo 6. Programlarında Öğretmenlik Mesleği ile ilgili Konulara Yer Verme Durumuna Göre Tek Partili Hükümetler ve Bağlı Olduğu Partiler

Konular	Tek Partili Hükümetler (38 yıl, 4 ay, 20 gün)														
	Sol Hükümetler (3 yıl, 0 ay, 20 gün)					Sağ Hükümetler (35 yıl, 4 ay)					Geçici Hükümet (İrmak) (4 ay, 14 gün)	Askeri Hükümet (Ulus) (3 yıl, 2 ay, 24 gün)	Genel Toplam		
	CHF (1)(Okyar)(3 ay, 11 gün)	CHP (4) (Bayar-Saydam-Peker -Ecevit)2 yıl, 4 ay, 22 gün	DSP (1)(Ecevit)(4 ay 17 gün)	Toplam		DP (1) (Menderes) (3 yıl, 2 ay, 10 gün)	AP (3) (Demirel) (5 yıl, 2 ay, 16 gün)	ANAP (3) (Özal-Akbulut-Yılmaz) 11 yıl, 5 ay, 29 gün	AKP (7) (Gül)-Erdogan :3)-(Davutoğlu:2)	Toplam			f	%	
				f	%					f	%	f			%
1.Yaşam koşullarını iyileştirme		1		1	9,09		2	1	4	7	22,58	1		9	19,15
2.İyi öğretmen yetiştirme		1		1	9,09	1		2	4	7	22,58			8	17,02
3.Öğretmen Eksikliğini giderme-Sayıyı artırma	1	2	1	4	36,36		1		2	3	9,68	1		8	17,02
4.Kurumları iyileştirme		1		1	9,09		1		1	2	6,45	1		4	8,51
5.Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama		1		1	9,09		1	1		2	6,45	1		4	8,51
6.Huzur ve güvenlerini sağlama		1	1	2	18,18									2	4,26
7.Mesleği cazip hale getirme							1	1		2	6,45			2	4,26
8.Öğretmen									3	3	9,68			3	6,38

Strateji Belgesi hazırlama																		
9.Sorunlarına önem verme								1	1	2	6,45				2			4,26
10.Tek kaynaktan yetiştirme							1			1	3,23				1			2,13
11.Meslekte kalmalarını sağlama							1			1	3,23				1			2,13
12.Politikadan tümüyle arındırılacak														1	1			2,13
13.Yasakların kaldırılması									1	1	3,23				1			2,13
14.Belirsiz		1		1	9,09										1			2,13
Toplam	1	8	2	11	100,00	2	7	6	16	31	100,00	4	1	47	100,00			

Tablo 6’da görüldüğü gibi, tek partili hükümetlerden sağ partili hükümetler, sol partili hükümetlerden 11 katından daha fazla bir süre iktidarda kalmışlardır. Sağ partilerden AKP, kurduğu 7 hükümetle en uzun süre iktidarda kalırken, solpartilerden CHP, kurduğu 4 hükümetle en uzun süre iktidarda kalmıştır. Sağ ve sol partilerin kurdukları hükümetlerin dışında biri geçici, biri de askeri olmak iki hükümetin daha kurulduğu görülmektedir. Bu iki hükümetten, özellikle askeri hükümet, 3 yıldan fazla uzun bir süre iktidarda kalmıştır.

Tek partili hükümetlerin programlarında, %19,15 ile ilk sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusu yer alırken, ikinci sırada %17,02’lik oranlarla “İyi öğretmen yetiştirme” ve “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konuları yer almaktadır. Üçüncü sırada ise, “Kurumları iyileştirme” ve “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” konuları yer almaktadır.

1291

Sol partili hükümetler programlarında, %36,36 ile ilk sırada “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer alırken, sağ partili hükümetler programlarında, %22,58’lik oranlarla ilk sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme” ve “İyi öğretmen yetiştirme” konuları yer almaktadır.

Sol partili hükümetler programlarında, %18,18 ile ikinci sırada “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusu yer alırken, sağ partili hükümetler programlarında, %9,68’lik oranlarla ikinci sırada “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma”, “Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama” konuları yer almaktadır.

Sol partili hükümetler programlarında, %9,09’lık oranlarla üçüncü sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Kurumları iyileştirme”, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” konuları ile birlikte “Belirsiz” bir konu yer alırken, sağ partili hükümetler programlarında, %6,45’lik oranlarla üçüncü sırada “Kurumları iyileştirme”, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama”, “Mesleği cazip hale getirme” ve “Sorunlarına önem verme” konuları yer almaktadır.

Sağ partili hükümetlerin programlarında yer almayan “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusu Sol partili hükümetlerden CHP ve DSP Ecevit hükümetleri programlarında yer alırken, sağ partili hükümetleri programlarında yer alan, başta “Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama” olmak üzere sırasıyla “Mesleği cazip hale getirme”, “Sorunlarına önem verme”, “Tek kaynaktan yetiştirme”, “.Meslekte kalmalarını sağlama” ve “Yasakların kaldırılması” konularının hiç biri sol partili hükümetlerin programlarında yer almamaktadır.

Ne sol ne de sağ partili hükümetlerin hiçbirinin programında yer almayan, öğretmenler “Politikadan tümüyle arındırılacak” konusu, sadece 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle birlikte kurulan Ulusu Hükümetinin programında yer alması dikkate değerdir.

Tablo 7. Programlarında Öğretmenlik Mesleği ile ilgili Konulara Yer Verme Durumuna Göre Koalisyon Hükümetleri ve Bağlı Olduğu Partiler

Konular	Koalisyon Hükümetleri (10 yıl, 3 ay, 19 gün)										
	Sol Partilerin Kurdukları (3 yıl, 10 ay, 4 gün)				Sağ Partilerin Kurdukları (6 yıl, 5 ay, 15 gün)						
	CHP-B (İnönü) (1 yıl, 1 ay, 28 gün)	CHP-MSP (Ecevit) (9 ay, 25 gün)	CHP-CGP-DP-B (Ecevit) (1 yıl, 10 ay, 11 gün)	Toplam	AP-YTP-CKP-MP (Ürgüplü) (8 ay, 9 gün)	AP-MSP-MHP-CGP (Demirel) (2 yıl, 2 ay, 23 gün)	AP-MSP-MHP (Demirel) (5 ay, 18 gün)	DYP-SDHP (Demirel) (1 yıl, 7 ay, 7 gün)	AP-CHP-MGP-B (2) (Erim-Melen) (1 yıl, 7 ay, 18 gün)	Toplam	Genel Toplam
1. Yaşam koşullarını iyileştirme	1			1	1	1	1	1		4	5
2. İyi öğretmen yetiştirme		1		1		1		1		2	3
3. Öğretmen eksikliğini giderme-Sayıyı artırma						1			1	2	2
4. Kurumları iyileştirme		1		1			1		1	2	3
5. Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama			1	1		1				1	2
6. Huzur ve güvenlerini sağlama			1	1					1	1	2
7. Mesleği cazip hale getirme									1	1	1
8. Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama											
9. Sorunlarına önem verme											
10. Tek kaynaktan yetiştirme											
11. Meslekte kalmalarını sağlama											
12. Politikadan tümüyle arındırılacak											
13. Yasakların kaldırılması											
Toplam	1	2	2	5	1	4	2	2	4	13	18

Tablo 7’de görüldüğü gibi, koalisyon hükümetlerden sağ partilerin kurdukları hükümetler, sol partilerin kurdukları hükümetlerden 2 katından daha fazla bir süre iktidarda

kalmışlardır. Sağ partilerin kurdukları koalisyon hükümetlerinden Demirel'in kurduğu AP-MSP-MHP-CGP hükümeti, 2 yıldan fazla bir iktidarda kalırken, sol partilerin kurdukları koalisyon hükümetlerinden Ecevit'in kurduğu CHP-CGP-DP-B hükümeti, 2 yıla yakın bir süre iktidarda kalmıştır.

Koalisyon hükümetlerinin programlarında, çoğunlukla ilk sırayı “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusu yer alırken, ikinci sırada “İyi öğretmen yetiştirme”, “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” ve “Kurumları iyileştirme” konuları yer almaktadır. Üçüncü sırada ise, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama”, “Huzur ve güvenlerini sağlama” ve “Mesleği cazip hale getirme” konuları yer almaktadır.

Sol partilerin kurdukları koalisyon hükümetlerinin 3 yıldan fazla iktidarları dönemindeki programlarında “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Kurumları iyileştirme”, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” ve “Huzur ve güvenlerini sağlama” konuları yer alırken, sağ partilerin kurdukları koalisyon hükümetlerinin 6 yıldan fazla iktidarları dönemindeki programlarında yukarıdaki konularla birlikte “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” ve “Mesleği cazip hale getirme” konuları da yer almaktadır.

“Yaşam koşullarını iyileştirme” konusunun, sol partilerin kurdukları koalisyon hükümetlerinden sadece İnönü'nün kurduğu CHP-B hükümeti programında yer alırken, sağ partilerin kurduğu hükümetlerin hemen hemen her programında yer alması dikkati çeken bir husustur.

Tablo 8. Programlarında Öğretmenlik Mesleği ile ilgili Konulara Yer Verme Durumuna Göre Sol Hükümetler ve Bağlı Olduğu Partiler

Konular	Sol Hükümetler (6 yıl, 10 ay, 24 gün)								Genel Toplam	
	Tek Partili (3 yıl, 0 ay, 20 gün)				Koalisyon 3 yıl, 10 ay, 4 gün					
	CHF (1)(Okyar)(3 ay, 11 gün)	CHP (4) (Bayar-Saydam-Peker -Ecevit) (2 yıl, 4 ay, 22 gün)	DSP (1)(Ecevit)(4 ay 17 gün)	Toplam (f)	CHP-B (İnönü)(1 yıl, 1 ay, 28 gün)	CHP-MSP (Ecevit) (9 ay, 25 gün)	CHP-CGP-DP-B (Ecevit) (1 yıl, 10 ay, 11 gün)	Toplam (f)	f	%
1. Yaşam koşullarını iyileştirme		1		1	1			1	2	12,50
2. İyi öğretmen yetiştirme		1		1		1		1	2	12,50

3.Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma	1	2	1	4				4	25,00	
4.Kurumları iyileştirme		1		1		1		1	2	12,50
5.Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama		1		1			1	1	2	12,50
6.Huzur ve güvenlerini sağlama		1	1	2			1	1	3	18,75
7.Mesleği cazip hale getirme										
8.Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama										
9.Sorunlarına önem verme										
10.Tek kaynaktan yetiştirme										
11.Meslekte kalmalarını sağlama										
12.Politikadan tümüyle arındırılacak										
13.Yasakların kaldırılması										
14.Belirsiz		1		1					1	6,25
Toplam	1	7	2	11	1	2	2	5	16	100,00

Tabloda 8’de görüldüğü gibi, sol hükümetlerin 7 yıla yakın iktidar dönemlerinin yarısından fazlası kurdukları koalisyonlarla geçmiştir.

Sol hükümetlerin programlarında ilk sırayı %25,00 ile “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer alırken, ikinci sırayı %18,75 ile “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusu yer almaktadır. Üçüncü sırayı ise, %12,50’lik oranlarla “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Kurumları iyileştirme” ve “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” konuları yer almaktadır.

Sol hükümetlerin Tek partili hükümet programlarının hemen hemen hepsinde “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusunun, koalisyon hükümetlerinin programlarında hiç yer almaması dikkate değer bir durumdur.

Tablo 9. Programlarında Öğretmenlik Mesleği ile ilgili Konulara Yer Verme Durumuna Göre Sağ Hükümetler ve Bağlı Olduğu Partiler

Konular	Sağ Hükümetler (41 yıl, 9 ay, 15 gün)											Genel Toplam	
	Tek Partili (35 yıl, 4 ay)					Koalisyon (6 yıl, 5 ay, 15 gün)							
	DP (1) (Menderes) (3 yıl, 2 ay, 10 gün)	AP (3) (Demirel) (5 yıl, 2 ay, 16 gün)	ANAP (3) (Özal-Akbulut-Yılmaz) (11 yıl, 5 ay, 29 gün)	AKP (7) (Gül)-Erdoğan :3)-(Davutoğlu:2) -(Binali)(15 yıl, 5 ay, 5 gün)	Toplam	AP-YTP-CKP-MP (Ürgüplü) (8 ay, 9 gün)	AP-MSP-MHP-CGP (Demirel) (2 yıl, 2 ay, 23 gün)	AP-MSP-MHP (Demirel) (5 ay, 18 gün)	DYP-SDHP (Demirel) (1 yıl, 7 ay, 7 gün)	AP-CHP-MGP-B (2) (Erim-Melen) (1 yıl, 7 ay, 18 gün)	Toplam	f	%
	1.Yaşam koşullarını iyileştirme		2	1	4	7	1	1	1	1		4	11
2.İyi öğretmen yetiştirme	1		2	4	7		1		1		2	9	20,45
3.Öğretmen eksliğini giderme-Sayıyı artırma		1		2	3		1			1	2	5	11,36
4.Kurumları iyileştirme		1		1	2			1		1	2	4	9,09
5.Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama		1	1		2		1				1	3	6,82
6.Huzur ve güvenlerini sağlama										1	1	1	2,27
7.Mesleği cazip hale getirme		1	1		2					1	1	3	6,82
8.Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama				3	3							3	6,82
9.Sorunlarına önem verme			1	1	2							2	4,55
10.Tek kaynaktan yetiştirme	1				1							1	2,27
11.Meslekte kalmalarını sağlama		1			1							1	2,27
12.Yasakların kaldırılması				1	1							1	2,27
Toplam	2	7	6	16	31	1	4	2	2	4	13	44	100,00

Tabloda 9’da görüldüğü gibi, sağ hükümetlerin 41 yıldan fazla iktidar dönemlerinin 35 yıldan fazlası tek partili hükümetlerle geçmiştir.

Sağ hükümetlerin programlarında ilk sırayı %25,00 ile “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusu yer alırken, ikinci sırayı %20,45 ile “İyi öğretmen yetiştirme” konusu yer almaktadır. Üçüncü sırayı ise, %11,36 ile “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer almaktadır.

Sağ hükümetlerin Tek partili hükümet programlarında ilk sırayı “Yaşam koşullarını iyileştirme” ve “İyi öğretmen yetiştirme” konuları yer alırken, koalisyon hükümetlerinin programlarında ilk sırayı “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusu yer almaktadır.

Sağ hükümetlerin Tek partili hükümet programlarında ikinci sırayı “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” ve “Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama” konuları yer alırken, koalisyon hükümetlerinin programlarında ikinci sırayı “İyi öğretmen yetiştirme”, “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” ve “Kurumları iyileştirme” konuları yer almaktadır.

Sağ hükümetlerin Tek partili hükümet programlarında üçüncü sırayı ise “Kurumları iyileştirme”, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama”, “Mesleği cazip hale getirme” ve “Sorunlarına önem verme” konuları yer alırken, koalisyon hükümetlerinin programlarında üçüncü sırayı “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama”, “Huzur ve güvenlerini sağlama” ve “Mesleği cazip hale getirme” konuları yer almaktadır.

“Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama” ve “Tek kaynaktan yetiştirme” ve “Yasakların kaldırılması” konuları Sağ hükümetlerin sadece Tek partili hükümet programlarında yer alırken, “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusu da sadece koalisyonhükümet programlarında yer almaktadır.

Tablo 10. Programlarında Öğretmenlik Mesleği ile ilgili Konulara Yer Verme Durumuna Göre Sol ve Sağ Hükümetler

Konular	Hükümetler (48 yıl, 8 ay, 9 gün)					
	Sol (6 yıl, 10 ay, 24 gün)		Sağ (41 yıl, 9 ay, 15 gün)		Toplam	
	f	%	F	%	f	%
1. Yaşam koşullarını iyileştirme	2	12,50	11	25,00	13	21,67
2. İyi öğretmen yetiştirme	2	12,50	9	20,45	11	18,33
3. Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma	4	25,00	5	11,36	9	15,00
4. Kurumları iyileştirme	2	12,50	4	9,09	6	10,00
5. Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama	2	12,50	3	6,82	5	8,33
6. Huzur ve güvenlerini sağlama	3	18,75	1	2,27	4	6,67
7. Mesleği cazip hale getirme			3	6,82	3	5,00
8. Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama			3	6,82	3	5,00
9. Sorunlarına önem verme			2	4,55	2	3,33
10. Tek kaynaktan yetiştirme			1	2,27	1	1,67
11. Meslekte kalmalarını sağlama			1	2,27	1	1,67
12. Yasakların kaldırılması			1	2,27	1	1,67
13. Belirsiz	1	6,25			1	1,67
Toplam	16	100,00	44	100,00	60	100,00

Tabloda 10'da görüldüğü gibi, programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili konulara yer veren hükümetlerin iktidardaki süreleri 50 yıla yakın olup, bu sürenin 1/7 sini sol hükümetler oluştururken, çoğunluğunu sağ hükümetler oluşturmaktadır.

Sol ve sağ hükümetlerin programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili toplam, (biri belirsiz olmak üzere) 13 farklı konu, 60 kez yer alırken; sol hükümetlerin programlarında (biri belirsiz olmak üzere) 7 farklı konu, 16 kez yer almış, sağ hükümetlerin programlarında 12 farklı konu, 44 kez yer almıştır.

Sol hükümetlerin programlarında, öğretmenlik mesleği ile ilgili konular 16 kez yer alırken konu yer alırken, sağ hükümetlerin programlarında 44 konu yer almaktadır.

Hükümetlerin programlarında %21,67 ile ilk sırayı “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusu alırken, ikinci sırayı %18,33 ile “İyi öğretmen yetiştirme” konusu almaktadır. Üçüncü sırayı ise, %15,00 ile “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konunun yer aldığı görülmektedir.

Sol hükümetlerin programlarında ilk sırayı %25,00 ile “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer alırken, sağ hükümetlerin programında ilk sırayı aynı oranla (%25,00) “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusu yer almaktadır.

Sol hükümetlerin programlarında ikinci sırayı %18,75 ile “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusu yer alırken, sağ hükümetlerin programında ikinci sırayı %20,45 ile “İyi öğretmen yetiştirme” konusu yer almaktadır.

Sol hükümetlerin programlarında üçüncü sırayı %12,50'lik oranlarla “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Kurumları iyileştirme” ve “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” konuları yer alırken, sağ hükümetlerin programında üçüncü sırayı %18,33 ile “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer almaktadır.

1297

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgu ve yorumlarından hareketle aşağıdaki sonuçlar ve öneriler ifade edilebilir:

Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar çok sık hükümet değişikliğinin olması, kurulan hükümetlerin yarısından fazlasının bir programının olmaması, programı olan hükümetlerin üçte birine yakınının koalisyon hükümetleri olması dikkate değer bir durumdur. Bu durum, ülkenin istikrarlı gelişimi ve ilerlemesi açısından olumsuz değerlendirildiği gibi, genelde eğitim politikalarındaki devamlılığı etkilediği, özelden ise öğretmenlik mesleği ile ilgili alınan kararların uygulamaya geçirilmesini ve sürdürülebilir olmasını da etkilediği şeklinde değerlendirilebilir. Sencer'e (1985) göre, ülkemizde kararlı ve uzun süreli hükümetlerin kurulamayışı çeşitli nedenlere bağlanabilir. Bunların başında, hükümet içindeki uyumsuzluk ve anlaşmazlık, siyasal koşulların kararsızlığı gelmektedir. Meclis çoğunluğunun desteğinden yoksun olma, koalisyona dayanma gibi nedenler olabilir. Bu sonuçtan hareketle, öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılması gerekenlerin, hükümetlerin değişmesiyle aksatılmamasına dikkat edilmesi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili konuların parti ve hükümet politikalarından olumsuz etkilenmemesi esas alınmalıdır.

Programı olan hükümetlerin ilk sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme”; ikinci sırada “İyi öğretmen yetiştirme” ve üçüncü sırada ise “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konularına yer vermesi, dün olduğu gibi, bu gün de öğretmenlik mesleği ile ilgili öncelikli konuların bu konular olduğu şeklinde değerlendirilebilir. 16.Milli Eğitim Şurası'nda (2006: 230), “Öğretmenlere görev, yetki ve sorumluluklarına uygun sosyal ve ekonomik bir statü kazandırılmalıdır. Öğretmenlerin çalışma koşulları dikkatle iyileştirilmelidir” ifadelerine yer

verilirken, Avşaroğlu ve diğerlerine (2005) göre, öğretmenlik, bireylere doğrudan hizmet veren meslek grubunda olduğundan, öğretmenlerin yaşam pozisyonlarının ve sosyo-ekonomik durumlarının yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Seferoğlu da (2001), öğretmenin mesleki açıdan yetişmişlik düzeyinin sunacağı eğitimin kalitesinin önemli bir belirleyicisi olarak değerlendirmekte; öğretmenin iyi olması onun hem hizmet öncesinde iyi yetiştirilmesi, hem de hizmet içinde kendisini geliştirecek olanaklardan yararlanmasını sağlamakla mümkün olduğunu belirtmektedir. Bunun için de öğretmene her yönden destek olunmalıdır ki, öğretmen kendisini hem kişisel olarak hem de mesleki açıdan geliştirebilsin. Doğan'a (2005) göre, Türkiye'de geçmiş yıllarda öğretmen atamalarında daha çok sayıya önem verilmesine karşılık, günümüzde sayısal açıdan öğretmen açığının kapatılamadığı görülmüştür. Bu nedenle kısa vadede öğretmen açığını kapatmak amacıyla branş dışı öğretmen atamalarının yerine, elde mevcut olan öğretmen dağılımının daha sistemli ve belirli standartlara göre yapılması gerekmektedir. Çünkü uzun vadede daha sağlıklı ve planlı olarak öğretmen açığının kapatılması yoluna gidilmesi ve meslekten olanların istihdam edilmesi, eğitimin verimliliği bakımından daha akılcı gözükmektedir. Beklentiler, bu öncelikli konularla ilgili sorunların çözüme kavuşması, ülkemizdeki öğretmenlik mesleğinin bu konularda gelişmiş ülke standartlarına kavuşturulmasıdır.

Hem tek partili hem de koalisyon hükümetlerinin programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili ilk üç sırada sırasıyla “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma”, “Kurumları iyileştirme”, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama”, “Huzur ve güvenlerini sağlama” ve “Mesleği cazip hale getirme” gibi konuların yer alması, dün olduğu gibi bu gün de öğretmenlik mesleği açısından hala sorun olan ve çözüm bekleyen konular olarak gündemdeki yerini korumaktadır. O halde öğretmenlik mesleği ile ilgili bu konulara ilişkin devam eden sorunların, geçmiş deneyimleri göz önüne almak suretiyle ivedilikle ve uygun bir şekilde çözülmesi beklenmektedir. Burada konulara, hükümetlerin tek başına veya koalisyon olarak iktidara gelme durumları fark etmeksizin aynı önceliklerle yaklaşmaları önemli bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Tek partili sol hükümet programlarında, ilk sırada “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusu yer alırken, tek partili sağ hükümet programlarında, “Yaşam koşullarını iyileştirme” ve “İyi öğretmen yetiştirme” konularının yer alması, başlangıçta öğretmenlik mesleği ile ilgili nicelik sorunun olduğunu, daha sonrası ise nitelik sorunun önem kazandığını göstermektedir. Günümüzde artık nicelik boyutunda herhangi bir sorunun kalmaması, nitelik boyutuna gereken çabanın gösterilmesini şart kılmıştır.

Tek partili sol hükümet programlarında, ikinci sırada “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusu yer alırken, tek partili sağ hükümet programlarında, “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırmak”, “Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama” konularının yer alması, öğretmenlerin huzur ve güvenlerinin sağlanması günün koşullarının gereği olarak düşünülmekle birlikte, günümüz de öğretmenlerin mesleklerini icra ederken huzur ve güven içinde olmaları büyük önem arz etmektedir. “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırmak” konusu, belli dönemlerde belli branşlarla ilgili olduğu şeklinde değerlendirilirken, “Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama” konusunun son dönemlerdeki her üç sağ hükümet programlarında yer almış olması, öğretmenlik mesleğinin nitelik boyutunda çok ciddi sorunların yaşandığı, Avrupa Birliğine üyelik sürecinde bu durumun daha da önem kazandığı şeklinde değerlendirilebilir. 2017 yılında kabul edilen ve uygulamayan konulan “Öğretmen Strateji Belgesi” (Resmi Gazete, 2017), 2017-2023 yılları arasında altı ana tema çerçevesinde gerçekleştirilmesi gereken eylemleri kapsamaktadır. Bu eylemlerin her birinin, strateji belgesinde belirlenen süreler içerisinde ve nitelikte gerçekleştirilmesi önem kazanmaktadır.

Koalisyon hükümetlerinden sol partilerin kurdukları hükümetlerin programlarında sadece “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Kurumları iyileştirme”, “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” ve “Huzur ve güvenlerini sağlama” konuları yer alırken, sağ partilerin kurdukları hükümetlerin programlarında bu konularla birlikte “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırmak”, “Mesleği cazip hale getirme” konuları da yer almıştır. Bu durum öğretmenlik mesleği ile ilgili önemli konuların koalisyon hükümetlerinin sol veya sağ düşünceye sahip olma durumuna göre değişmediğini gösterdiği gibi, sağ koalisyon hükümet programlarında ilaveden yer alan konuların, günün koşullarından kaynaklanan bir durum olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Sol hükümetler, tek partili iktidar dönemlerinde her programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusuna yer verirken, koalisyon iktidar dönemlerinde bu konuya hiç yer vermemeleri, öğretmenlik mesleğinin nicelik boyutunda bir kararlılığın gözlenmediği veya koalisyondan kaynaklanan bir durum olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Olması gereken, öğretmenlik mesleğinin nicelik boyutunun ihmal edilmemesi ve buna paralel olarak nitelik boyutunun da asla göz ardı edilmemesidir.

Sağ hükümetler, hem tek partili iktidar dönemlerinde hem de koalisyon iktidar dönemlerinde programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme” ve “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma”, konularına yer verirken, tek partili iktidar dönemlerinde öğretmenlik mesleği ile ilgili yer verdikleri “Öğretmen Strateji Belgesi hazırlama”, “Sorunlarına önem verme”, “Tek kaynaktan yetiştirme”, “Meslekte kalmalarını sağlama” ve “Yasakların kaldırılması” konularına, koalisyon iktidar dönemlerinde bu konulara hiç yer vermemeleri, öğretmenlik mesleği ile ilgili bazı konuların çok önemsenmediği veya koalisyondan kaynaklanan bir durum olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Olması gereken, öğretmenlik mesleği ile ilgili her konunun öncelikle önemsenmesi ve devamlılığının sağlanmasıdır.

Sol hükümetler, hem tek partili hem de koalisyon iktidar dönemlerinde programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili ilk sırada “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusuna yer verirken, sağ hükümetler, hem tek partili hem de koalisyon iktidar dönemlerinde programlarında öğretmenlik mesleği ile ilgili “Yaşam koşullarını iyileştirme” konusuna yer vermişlerdir. Bu farklılık ikinci ve üçüncü sıradaki konular için de geçerlidir. Sol hükümetler ikinci sırada öğretmenlerin “Huzur ve güvenlerini sağlama” konusuna yer verirken, sağ hükümetler “İyi öğretmen yetiştirme” konusuna; sol hükümetler üçüncü sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme”, “İyi öğretmen yetiştirme”, “Kurumları iyileştirme” ve “Meslekleri içinde ilerlemelerini sağlama” konulara yer verirken, sağ hükümetlerin “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konusuna yer vermeleri, öğretmenlik mesleği ile ilgili konularına bakış açılarında sol ve sağ hükümetler arasında farklılıkların olduğunu göstermektedir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde, sol ve sağ hükümetlerin programlarında toplamda ilk sırada “Yaşam koşullarını iyileştirme”, ikinci sırada “İyi öğretmen yetiştirme” ve üçüncü sırada ise, “Öğretmen eksiğini giderme-Sayıyı artırma” konularının yer alması, ülkemizde cumhuriyet tarihi boyunca öğretmenlik mesleği ile ilgili temel konuların neler olduğu hakkında bilgi verdiği gibi, günümüzde de ilk iki sıradaki konuların gündemdeki yerlerini koruduklarını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaşı, S. (2009). “Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri, Eğitim Sisteminde Öğretmenin Rolü, Öğretmen yetiştirme Alanında Uygulamalar ve Gelişmeler”. (Ed. K. Kiroğlu, C. Elma). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akgün, B., (1999). “Türkiye’de Seçmen Davranışının Ekonomi Politik’i Üzerine Bir Model Denemesi”, *Liberal Düşünce Dergisi*, (4) 14, 14-25.
- Aktel, M. ve Erten, Ş. (2017). Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin Engellilik Alanına Yaklaşımı: Hükümet Programları Üzerinden Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (22), 1, 165-177.
- Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. ve Kahraman, A. (2005). Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu Ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4) 115-129.
- Doğan, C. (2005). Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. *Bilig*, (35), 133-149.
- Kiriş H. M. ve Gül, H. (2007). Türkiye’de 1965 Sonrası Yapılan Genel Seçimler ve Siyasal Partiler Bağlamında Solda Yaşanan Gelişmelerin Bir Çözümlemesi. *Toplum ve Demokrasi*, (1) 1, 91–116.
- Lamba, M. (2015). Türkiye’de Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yansımaları: Hükümet Programları Üzerinden Nitel Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (20), 1, 127-141.
- MEB (2006) 16.Milli Eğitim Şurası. *Milli Eğitim Şuraları (1921-2006)*. Ankara: Şura Genel Sekreterliği.
- Ocak, G. (2009). “Meslek Olarak Öğretmenlik”. (Ed. K. Keskinçelik). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Okçabol, R. (2005). *Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özbudun, E., (1975). *Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları No: 363, Ankara.
- Özbudun, E., (2005). *Türk Siyasal Hayatı* (5. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Seferoğlu, S. S. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Mesleki Gelişimleriyle İlgili Görüşleri, Beklentileri Ve Önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, (149), 12-18.
- Sencer, M. (1985).Cumhuriyet Hükümetleri. *Amme İdaresi Dergisi*, (18), 4 , 13-31.
- Şimşek, H. (2009). “Eğitim Sisteminde Öğretmenin Rolü ve Öğretmenlik Mesleği”. (Ed. Hasan Basri Memduhoğlu ve Kürşat Yılmaz), *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi
- Şişman, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Türer, A. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Sivas: Dilek Matbaası
- Usta, M. E. (2015). Siyasi Parti Programlarına Göre Eğitim Politikaları. *TYB Akademi Dergisi*, (5), 13, 55-73

Yıldırım, A., ve Şimşek, H., (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılman, M. (2006). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yılmaz, E. (2010). “Bir Meslek Olarak Öğretmenlik”. (Ed. E. Karip) *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.

1-43.Hükümet Programları: https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane

44. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP44.htm>

45. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP45.htm>

46. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP46.htm>

47. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP47.htm>

48. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP48.htm>

49. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP49.htm>

50. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP50.htm>

51. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP51.htm>

52. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP52.htm>

53. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP53.htm>

54. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP54.htm>

55. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP55.htm>

56. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP56.htm>

57. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP57.htm>

58. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP58.htm>

59. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP59.htm>

60. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP60.htm>

61. Hükümet Programı: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP61.htm>

62. Hükümet Programı: <http://strateji.gtb.gov.tr/data>

64.Hükümet Programı: <http://www.basbakanlik.gov.tr/docs/KurumsalHaberler/64.hukümet>

65.Hükümet Programı: https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Global/_Government